

Козюк Т.Р., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лисько Т.Д., к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСІБ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості осіб залишаються одним з досить поширених діянь у кримінальному законодавстві. Проаналізувавши статистичні дані, надані Офісом Генерального Прокурора, про кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості, можна зробити такі висновки. У 2016 році в Хмельницькій області було скоєно 39 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи. Особи, які вчинили ці кримінальні правопорушення, згідно статистичних даних, в більшості випадків мають вік від 29 до 39 років. Щодо загальної статистики по всій Україні, вона складає 1610 таких скоєних кримінальних правопорушень. Беручи до уваги 2021 рік та Хмельницьку область, таких кримінальних правопорушень було скоєно 32. А ось статистика за 2021 рік по всій Україні показує кращий результат, оскільки вона складає 1296 осіб, що вчинили кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості особи [1].

Відповідно до чинного Кримінальному кодексу України (далі – КК України) такі кримінальні правопорушення віднесені до розділу IV Особливої частини КК України: зґвалтування (ст. 152), сексуальне насильство (ст. 153), примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154), вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155), розбещення неповнолітніх (ст.156) та домагання дитини для сексуальних цілей (ст. 156-1) [2].

Об'єктивна сторона статевого кримінального правопорушення характеризується активною поведінкою винної особи – це фізичні або інтелектуальні дії сексуальної спрямованості. За законодавчою конструкцією досліджувані кримінальні правопорушення здебільшого побудовано як формальні склади. Примушування до вступу в статевий зв'язок сконструйоване як усічений склад кримінального правопорушення. Кваліфіковані види зґвалтування, сексуального насильства і вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, передбачені, відповідно, ч. 5 ст. 152, ч. 5 ст. 153 і ч. 2 ст. 155 КК, є кримінальними правопорушеннями з формально-матеріальними складами,

оскільки однією з кваліфікуючих ознак у названих нормах названо спричинення тяжких наслідків (у ч. 2 ст. 155 КК міститься альтернативна вказівка на безплідність чи інші тяжкі наслідки).

Суб'єктом аналізованих кримінальних правопорушень виступає осудна особа, (1) яка досягла 14-річного віку (ст.152-153 КК України); (2) яка досягла 16-річного віку (ст.154 КК України), (3) яка досягла повноліття (ст.155, 156, 156-1 КК України).

У багатьох аналізованих складах кримінальних правопорушень суб'єкт є спеціальним: його ознаки безпосередньо вказані у кримінальному законі (наприклад, у ч. 2 ст. 156 КК фігурують члени сім'ї чи близькі родичі, особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього) або встановлюються шляхом тлумачення закону з урахуванням особливостей об'єктивної сторони того чи іншого злочину та ознак потерпілого.

Суб'єктивна сторона усіх кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи характеризуються прямим умислом. При цьому психічне ставлення суб'єкта до певних ознак деяких кримінальних правопорушень, наприклад, до малолітнього віку потерпілого від зґвалтування, може набувати вигляду необережності. Сексуальний мотив, тобто бажання задовольнити статеву потребу, не є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони аналізованих кримінальних правопорушень, вони можуть вчинятись й з інших спонукань. Водночас кримінальними правопорушеннями, вчинюваними на сексуальному ґрунті, можуть бути визнані й ті злочини, які за чинним КК не належать до кримінально караних посягань на статево свободу і статево недоторканість особи. Йдеться, зокрема, про наругу над тілом померлого, крадіжку речей фетишистом, жорстоке поводження з тваринами, ексгібіціонізм у громадському місці, розцінюваний як хуліганство, так звані сексуальні вбивства [3, с. 36].

Для повного викорінення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи потрібно дуже багато часу та зусиль. Потрібно додати до законодавства низку реформ, що забезпечать такі покарання насильниками, яких вони не зможуть уникнути. Проте дуже важливим фактором в таких ситуаціях є людські цінності. Проводячи реформи для покращення законодавства потрібно врахувати всі ланки, завдяки яким у майбутньому зменшиться кількість статево кримінальних правопорушень.

Література

1. Генеральна прокуратура України. Статистична інформація. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/99543/response/354110/attach/3/31.pdf?cookie_passthrough=1

2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III: станом на 27 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 07.04.2023).

3. Дудоров О.О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики): практ. порадник / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Северодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.

УДК 343(043.2)

Колонська В.М., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., асистент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ «УМИСНЕ ВБИВСТВО» (СТ. 115 КК УКРАЇНИ)

Згідно зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Ніхто не може бути позбавлений життя, держава повинна захищати життя людини і це її обов'язок.

В розділі II Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачаються кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Аналізуючи об'єкт цих посягань, слід пам'ятати, що в розділі II Особливої частини КК України об'єднано посягання на два різних родових об'єкти – суспільні відносини щодо охорони життя та суспільні відносини щодо охорони здоров'я особи. Розглянемо кримінально-правову характеристику злочину «Умисне вбивство». В ч. 1 ст. 115 КК України визначено, що вбивство являє собою умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, і є особливо тяжким злочином проти життя та здоров'я особи. Ч. 2 ст. 115 передбачає відповідальність за кваліфіковані види умисного вбивства [2].

Ознаками умисного вбивства є протиправність; винність означає, що особа під час вчинення кримінального правопорушення усвідомлювала свої дії і передбачала настання наслідків; позбавлення життя іншої людини незалежно від віку, соціального становища та статі.

Об'єкт вбивства – життя людини. Початковим моментом життя як об'єкта посягання при вбивстві є початок фізіологічних пологів, а кінцевим моментом життя є біологічна смерть.

Об'єктивна сторона вбивства характеризується діянням у вигляді посягання на життя іншої особи, наслідком у вигляді смерті людини та